

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Запорізька політехніка»

Кафедра «Іноземна філологія та переклад»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан гуманітарного факультету

Микола ДЄДКОВ

2024 року

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

OK7 Теорія літератури та сучасний літературний процес

освітня програма (спеціалізація) «Германські мови та літератури (переклад
включно), перша – англійська»

спеціальність 035 Філологія

галузі знань 03 Гуманітарні науки

ступінь вищої освіти магістр

2024 рік

програма з дисципліни «Теорія літератури та сучасний літературний процес»

спеціальності 035 Філологія,

освітня програма (спеціалізація) «Германські мови та літератури (переклад включно)», перша –
англійська»

Розробник: Ганна ЛЕЩЕНКО, доцентка кафедри «Іноземна філологія та переклад»,
кандидатка філологічних наук, доцентка

Програма погоджена:

В.о. завідувачки кафедри
«Іноземна філологія та переклад»

Наталія ЖУКОВА
_____ 2024

Гарант освітньої програми

Анатолій ПРИХОДЬКО
_____ 2024

Схвалено науково-методичною комісією гуманітарного факультету
(найменування факультету)

Протокол від «21» серпня 2024 року № 1

Голова науково-методичної комісії

Микола ДЄДКОВ
_____ 2024

1. Опис навчальної дисципліни

Загальна характеристика

Обов'язковий освітній компонент	
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський) рівень
Ступінь вищої освіти	Магістр
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	035 Філологія
Обмеження щодо форм навчання	Без обмежень

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів	3	
Модулів	-	-
Змістових модулів	1	1
Семестр	3	3
Загальна кількість годин	90	
з них аудиторних:	28	6
<i>лекції</i>	14	4
<i>практичні</i>	-	-
<i>лабораторні</i>	-	-
<i>семінарські</i>	14	2
з них самостійної роботи:	62	84
Занять на тиждень	2	-
Індивідуальні завдання	1	1
Форма контролю	залік	

2. Мета навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування науково-теоретичних основ літературознавчого світогляду майбутнього філолога; засвоєння нових і поглиблення отриманих раніше знань із теорії літератури; дослідження особливостей становлення та розвитку літературознавчої науки; визначення сутності літературного процесу, стилів, течій, напрямів і методологічних тенденцій художньої творчості; здобуття навичок багаторівневої інтерпретації мистецького твору. Ця мета реалізується шляхом досягнення таких цілей:

Практичної:

- сформувати у студентів навички визначати зміст і форму, стильові і жанрові особливості художнього твору на основі осмислення надбань національної та світової літературної спадщини у відповідності з авторським задумом;
- розвинути вміння інтерпретувати літературний твір, враховуючи його зміст і форму.

Освітньої:

- сформувати у студентів цілісне уявлення про історію розвитку літературознавчої науки;
- навчити студентів використовувати отримані знання для дослідження літературних явищ.

Пізнавальної:

- залучати студентів до дослідження еволюції літературних теорій від античності до сучасності;
- зрозуміти особливості національних літератур та їх місце в контексті світової літератури.

Розвиваючої:

- сприяти формуванню вміння самостійно проводити літературознавчі дослідження.;
- підвищити рівень культури мовлення та літературної грамотності..

3. Завдання вивчення дисципліни

Студенти мають:

- оволодіти термінологічним апаратом сучасного літературознавства;
- розпізнавати та застосовувати на практиці різні літературознавчі методології відповідно до поставлених завдань;
- здійснювати аналіз та інтерпретацію літературних творів з використанням опанованого теоретичного матеріалу;

- аргументувати своє бачення проблеми тексту в сучасному літературознавстві;
- опрацювати основні теоретичні праці та подавати своє аргументоване тлумачення;
- тлумачити художній текст з різних методологічних позицій;
- використовувати досягнення сучасного літературознавства для здійснення аналізу стану попередньої наукової літератури з фаху; використовувати новітні досягнення філологічної науки у власних наукових дослідженнях;
- самостійно добирати, аналізувати і рецензувати спеціальну літературу; застосовувати адекватні методи і прийоми його аналізу.

4. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

Передумовами вивчення дисципліни «Теорія літератури та сучасний літературний процес» є успішне проходження курсів, що складають базову мовну, мовознавчу підготовку (історія української літератури, історія світової літератури, інтертекстуальний аналіз, вступ до мовознавства, загальне мовознавство).

Знання та навички, здобуті під час опанування курсу, будуть корисні впродовж всього подальшого навчання.

5. Характеристика навчальної дисципліни

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі освіти повинні розвинути та вдосконалити такі **загальні компетентності**

ЗК-3. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК-10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань / видів економічної діяльності).

ЗК-12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні компетентності:

СК-3. Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки.

СК-5. Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.

СК-7. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

СК-8. Усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН-2. Упевнено володіти державною та іноземними мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами.

ПРН-6. Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації.

ПРН-13. Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцем, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються.

ПРН-16. Використовувати спеціалізовані концептуальні знання з обраної філологічної галузі для розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної / недостатньої інформації та суперечливих вимог.

ПРН-17. Планувати, організовувати, здійснювати і презентувати дослідження та/або інноваційні розробки в конкретній філологічній галузі.

6. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль

Тема 1. Теорія літератури як філологічна наука: основні і допоміжні літературознавчі дисципліни.

Тема 2. Історія розвитку літературознавчої думки .

Тема 3. Теорія літературних родів

Тема 4. Система форм вираження авторської свідомості в художньому творі.

Тема 5. Літературні жанри

Тема 6. Аналіз жанру художнього твору за допомогою виділення змістових та формальних чинників

Тема 7. Літературний твір та художня цілісність

Тема 8. Асоціативно-образні можливості художнього слова.

Тема 9. Поетика літературно-художнього твору

Тема 10. Основи версифікації

Тема 11. Фабула. Сюжет та композиція твору.

Тема 12. Художній образ і знак

Тема 13. Сучасний літературний процес

Тема 14. Новітні літературні напрями, стилі, течії

7. Орієнтовний розподіл навчального часу

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лк	пр	лаб	інд	с.р.		лк	пр	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1.												
Тема 1. Теорія літератури як філологічна наука: основні і допоміжні літературознавчі дисципліни.	4	2				2	7	1				6
Тема 2. Історія розвитку літературознавчої думки .	9		2			7	6					6
Тема 3. Теорія літературних родів	4	2				2	6,5	0,5				6
Тема 4. Система форм вираження авторської свідомості в художньому творі	9		2			7	6					6
Тема 5. Літературні жанри	4	2				2	7,5	0,5				7
Тема 6. Аналіз жанру художнього твору за допомогою виділення змістових та формальних чинників	9		2			7	7					7
Тема 7. Літературний твір та художня цілісність	4	2				2	7,5	0,5				7
Тема 8. Асоціативно-образні можливості художнього слова.	4		2			2	7,5	0,5				7
Тема 9. Поетика літературно-художнього твору	9	2				7	9		1			8
Тема 10. Основи версифікації	7		2			5	5,5	0,5				5
Тема 11. Фабула. Сюжет та композиція твору.	7	2				5	6,5	0,5	1			5
Тема 12. Художній образ і знак	7		2			5	5					5
Тема 13. Сучасний літературний процес	7	2				5	5					5
Тема 14. Новітні літературні напрями, стилі, течії	6		2			4	4					4
Усього годин	90	14	14			62	90	4	2			84

8. Види навчальних занять та їх орієнтовний зміст

№ з/п	Тема	Вид занять	Орієнтовний зміст
1	Теорія літератури як філологічна наука: основні і допоміжні літературознавчі дисципліни.	<i>лекційне</i>	Предмет, завдання та структура курсу «Теорія літератури та сучасний літературний процес», його місце в системі навчання філолога. Літературознавство та мовознавство як дві складові філологічної науки. Їхній взаємозв'язок та взаємодія. Основні галузі літературознавства: теорія літератури, історія літератури, літературна критика. Допоміжні дисципліни літературознавства. Література як вид мистецтва
2	Історія розвитку літературознавчої думки	<i>семінарське</i>	Ключові школи та напрямки. Основні етапи розвитку теоретико-літературної думки в античний період, епохи Середньовіччя, Ренесансу і Бароко, Класицизму, Романтизму.
3	Теорія літературних родів	<i>лекційне</i>	Розподіл літератури на роди. Історико-концептуальний ракурс проблеми. Загальна характеристика 3 родів літератури (епос, лірика, драма). Кореляція понять «рід» і «форма». Термінологічні похідні «ліричне», «епічне», «драматичне» як

			літературознавчі категорії.
4	Система форм вираження авторської свідомості в художньому творі.	<i>семінарське</i>	Образ автора та форми його реалізації. Авторська позиція та її значення у художньому тексті. Образ оповідача. Оповідач і розповідач: критерії розмежування. Форми вираження авторської модальності в тексті. Особливий статус образу автора у вітчизняній традиції. Виявлення особистісного ставлення до зображуваного як ознака стилю.
5	Літературні жанри	<i>лекційне</i>	Поняття <i>жанр</i> . Дискусії щодо природи жанрів в сучасному літературознавстві. Жанр як змістова форма (концепція М. Бахтіна). Система жанрово-родової генерики за концепцією А. Ткаченка. Теоретична модель жанру. Жанрова модифікація
6	Аналіз жанру художнього твору за допомогою виділення змістових та формальних чинників	<i>семінарське</i>	Підходи до визначення жанру. Основні жанрові категорії. Взаємозв'язок між змістом та формою літературного твору та його вплив на жанрову приналежність. Змістові чинники, що впливають на формування жанру (Тема, ідея, проблематика, конфлікт, характери, сюжет). Формальні чинники, що впливають на формування жанру

			(Композиція, структура, мова, ритм, віршовий розмір, тропи, стилістичні прийоми). Відомі методи аналізу жанрової приналежності художнього твору
7	Літературний твір та художня цілісність	лекційне	Художній твір – основна одиниця літератури. Літературний твір як художній світ, створений автором за естетичними законами. Цілісність літературного твору – мета автора і критерій його художності.изначення художньої цілісності. Елементи художньої цілісності (композиція, сюжет, персонажі, мова, стиль, ідея). Роль автора у створенні цілісності. Фактори, що впливають на художню цілісність
8	Асоціативно-образні можливості художнього слова.	семінарське	Особливі відмінності образної мови художнього твору від інших видів мови. Природа асоціації в літературі. Асоціативно-образні засоби в літературі (метафора, епітет, порівняння, символ, алегорія тощо). Звукові засоби (алітерація, асонанс)
9	Поетика літературно-художнього твору	лекційне	Поняття про формозмістову єдність художнього твору. Основні елементи змісту художнього твору: тема (тематика), проблема (проблематика), ідея. Інші змістові чинники: мотив,

			тенденція, пафос/тональність, конфлікт/колізія, родовий і жанровий зміст, фабула. Основні елементи форми художнього твору: сюжет, композиція, художня мова. Композиція сюжету художнього твору: основні стадії розгортання сюжету (зав'язка, кульмінація, розв'язка) та сюжетні чинники (розвиток дії, перипетії, ретардація або спад дії, пролог та епілог, передісторія та післяісторія). Позасюжетні композиційні чинники.
10	Основи версифікації	семінарське	Системи віршування. Ритміка. Силабіка. Строфіка. Різновиди віршів
11	Фабула. Сюжет та композиція твору.	лекційне	Фундаментальна для наратології диференціація понять «сюжет» і «фабула». Взаємодія наративних структур у художньому тексті. Типи нарації. Форми подачі чужого мовлення: пряме, невласне-пряме, опосередковане. Співвідношення позицій у тексті (Б. Успенський), різних смислових інстанцій: автора, оповідача/ розповідача, героя. Диференціація форм викладу. Види інтенцій. Поняття авторської интенції

12	Художній образ і знак	<i>семінарське</i>	Різновиди образів. Підтекст. Властивості художнього образу. Художній символ. Знакові системи. Принципи побудови знаків.
13	Сучасний літературний процес	<i>лекційне</i>	Літературний процес і проблеми типологізації мистецьких феноменів. Основні напрями літературознавчих досліджень XIX–XXI ст. Міфологічна, біографічна, психологічна школи і розроблені ними методи дослідження.
14	Новітні літературні напрями, стилі, течії	<i>семінарське</i>	Загальнокультурна, соціопсихологічна, естетична зумовленість появи літературних напрямів, течій, угруповань, шкіл.

9. Форми та методи контролю

Використовуються такі методи контролю: усний контроль (опитування на семінарських заняттях, а для заочної форми навчання – на усному заліку), письмовий (підготовка матеріалів у формі тез відповідно до стандартних вимог до оформлення), а також методи самоконтролю і самооцінки.

Форми контролю:

- усні відповіді за темами семінарських занять;
- оформлення матеріалів у формі тез відповідно до стандартних вимог до оформлення (із дотриманням принципів академічної доброчесності);
- залік (тест).

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Згідно з Положенням про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Запорізька політехніка»¹, передбачено такі контрольні заходи: вхідний, поточний, рубіжний (модульний, тематичний,

календарний), відстрочений, підсумковий та семестровий контроль, а також комплексні контрольні роботи та ректорські контрольні роботи.

Система контролю знань здобувачів вищої освіти з дисципліни «Теорія літератури та сучасний літературний процес» передбачає поточний, рубіжний та підсумковий контроль (індивідуальне завдання та усний залік).

Поточний контроль проводиться під час аудиторних (семінарських) занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовки здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи. Для поточного контролю знань здобувачів вищої освіти з дисципліни «Теорія літератури та сучасний літературний процес» враховується:

- систематичність та активність роботи на семінарських заняттях;
- виконання обов'язкових завдань самостійної роботи.

Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання поточний контроль та оцінювання знань здійснюється з урахуванням роботи на семінарських заняттях (активність, участь у дискусіях тощо). Результати поточного контролю (поточна успішність) є основною інформацією під час проведення заліку і враховуються викладачем при визначенні результатів рубіжного контролю та підсумкової оцінки з дисципліни.

Рубіжний (модульний, тематичний, календарний) контроль – це контроль знань здобувачів вищої освіти після вивчення логічно завершеної частини навчальної програми дисципліни. Проводиться у вигляді модульної контрольної роботи або за результатом поточного контролю.

Підсумковий контроль з дисципліни проводиться з метою оцінювання результатів навчання на певному освітньому ступені або на окремих його завершених етапах за 100-бальною системою.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувачів вищої освіти.

¹ Положення про організацію освітнього процесу Національного університету «Запорізька політехніка» / Укладачі: В. Грешта та ін. НУ «Запорізька політехніка», 2021. 41 с.

Семестровий контроль з дисципліни «Теорія літератури та сучасний літературний процес» проводиться у формі заліку, під час якого перевіряється володіння здобувачем освіти навчальним матеріалом, визначеним робочою програмою навчальної дисципліни, і в терміни, встановлені робочим навчальним планом, індивідуальним навчальним планом здобувачів вищої освіти.

Підсумкова оцінка із дисципліни, яка виставляється в екзаменаційну відомість є сумою балів за різні види навчальної роботи (семінари, індивідуальне завдання (тези), усний залік).

Протягом семестру здобувачі освіти проходять два рубіжних контролі по 2-м змістовим модулям. Вони можуть отримати оцінку з дисципліни за результатами поточної роботи, рубіжних контролів та виконаного індивідуального письмового завдання.

Підсумкова оцінка визначається як сумарна двох контролів за перший та другий змістові модулі та екзаменаційної оцінки.

Поточне тестування та самостійна робота														Індив. завдання	Залік	Оцінка
Змістовий модуль 1														40	20	60-100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14			
1	4	1	4	1	5	1	1	5	1	1	5	5	5			

T1, T2 ... T14 – теми змістових модулів.

Контроль знань здобувачів вищої освіти *заочної форми навчання* здійснюється шляхом виконання та подальшого захисту контрольної роботи у вигляді відповідей на питання, що стосуються змісту роботи (40 балів за контрольну роботу та 20 балів за усний захист). Додатково (40 балів) вони отримують, оформлюючи одне з теоретичних питань у вигляді тез із дотриманням принципів академічної доброчесності (за наданим зразком).

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
60 – 100	60 – 100	зараховано
1-59	незадовільно	не зараховано

11. Політика курсу

Під час навчання студенти зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності:

- самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю;
- дотримуватися норм законодавства про авторське право;
- приймати активну участь у навчальному процесі;
- не запізнюватися на заняття, не пропускати заняття без поважних причин;
- самостійно і своєчасно вивчати матеріал пропущеного заняття;
- давати достовірну інформацію про результати власної навчальної діяльності.
- бути терпимими і доброзичливими до однокурсників та викладачів.

12. Методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія літератури та сучасний літературний процес» / уклад. Г.Лещенко. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2025. 16 с.

2. Силабус навчальної дисципліни «Теорія літератури та сучасний літературний процес» / уклад. Г.Лещенко. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2025. 5 с.

3. Теорія літератури та сучасний літературний процес: методичні рекомендації та матеріали до семінарських занять для студентів магістратури за освітньою програмою «Германські мови та літератури (переклад включно)» / укл.: Г. Лещенко, Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2025. 32 с.

13. Перелік навчальної, наукової та довідкової літератури

1. Безпечний І. Теорія літератури. К.: Смолоскип, 2009. 388 с.
2. Білоус П. Вступ до літературознавства. Теорія літератури. Психологія літературної творчості: лекції. Житомир: Рута, 2009. 336 с.
3. Бовсунівська Т. В. Основи теорії літературних жанрів. К.: ВПЦ «Київський університет», 2008. 519 с.
4. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури. К.: Либідь, 2008. 488 с.
5. Герменевтика і проблеми літературознавчої інтерпретації. Монографія / За редакцією Р. Гром'яка. Тернопіль: Редакційновидавничий відділ ТНПУ, 2006. 286 с.
6. Іванишин В. П. Нариси з теорії літератури. К.: ВЦ «Академія», 2010. 256 с
7. Касперський Е. Література. Теорія. Методологія. Література. Методологія: Пер. з польськ. С.Яковенка / Упор. і наук. ред. Д.Уліцької. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. С. 9-37.
8. Лексикон загального та порівняльного літературознавства / за ред. А. Волкова. Чернівці: Золоті литаври, 2001. 636 с.
9. Наливайко Д. С. Теорія літератури й компаративістика. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. 347 с.
10. Пахаренко В. Основи теорії літератури. К.: Генеза, 2009. 296 с.
11. Ференц Н.С. Теорія літератури і основи естетики : навч. посіб. К. : Знання, 2014. 511 с. (Вища освіта ХХІ століття)

14.Рекомендовані інформаційні джерела

1. Бібліотека НУ «Запорізька політехніка». URL : <http://library.zp.edu.ua/>
2. Бібліотека українських підручників (pidruchniki.website). 2010 – 2012 Українські підручники онлайн admin{at}pidruchniki.ws. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://litmisto.org.ua/?p=3351>.

3. Репозитарій НУ «Запорізька політехніка». URL :
<http://eir.zp.edu.ua/handle/123456789/386>.

4. Слово і час. [Електронний ресурс]. Режим доступу:
[http://www.slovoichas.in.ua/index.php?option=com_content&task=view
&id=105&Itemid=34&limit=1&limitstart=0](http://www.slovoichas.in.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=105&Itemid=34&limit=1&limitstart=0)